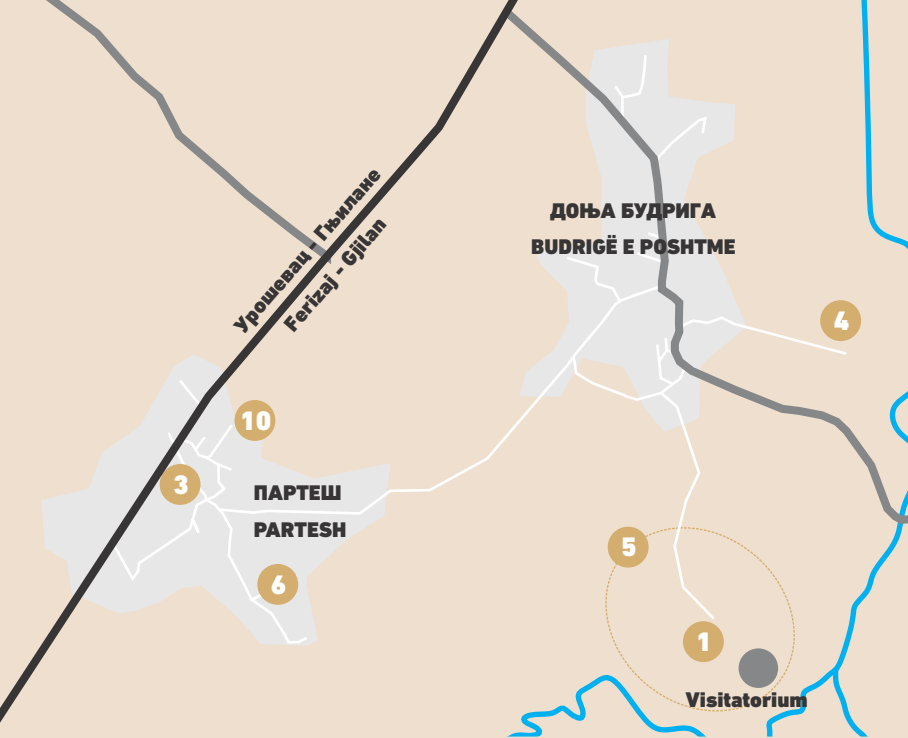

**БЕРА И
ТРАДИЦИЈА У
НАЈБОЉЕМ РУХУ**

**FAITH AND
TRADITION AT
ITS BEST**

**BESIMI DHE TRADITA
NË FORMËN E SAJ
MË TË MIRË**

**Општина Партеш-Пасјане
Komuna e Parteshit-Pasjanit
Municipality of Partes-Pasjane**

КУЛТУРНО И ПРИРОДНО НАСЛЕБЕ
ОПШТИНА ПАРТЕШ-ПАСЈАНЕ

-

TRASHËGIMIA KULTURORE E NATYRORE
KOMUNA E PARTESHIT-PASJANIT

-

CULTURAL AND NATURAL HERITAGE
MUNICIPALITY OF PARTES-PASJANE

ДОЊА БУДРИГА
BUDRIGË E POSHTME

ПАРТЕШ
PARTESH

Visitorium

ГРАЂЕВИНСКО НАСЛЕБЕ

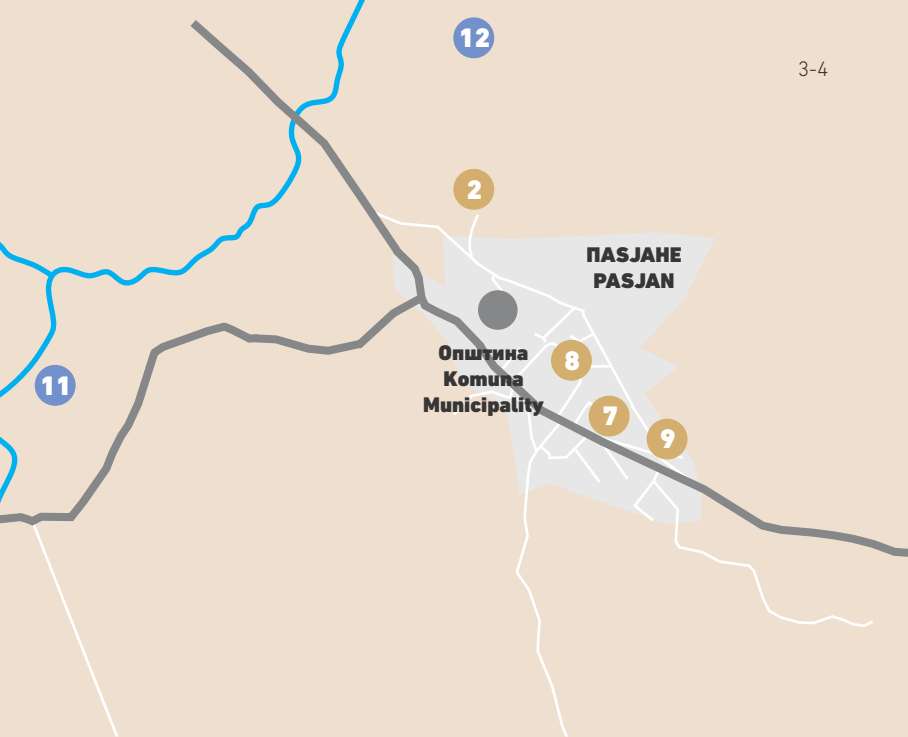
1. Црква Светог Спаса
2. Црква Преображења Господњег
3. Црква Свете Троице
4. Црква Свете Петке
5. Праисторијско археолошко налазиште
6. Кућа Бранка Ђокића
7. Кућа Станка Трајковића
8. Кућа Јелене Шошић
9. Кућа Трајка Рајчића
10. Стара капела

ПРИРОДНО НАСЛЕБЕ

11. Река Биначка Морава
12. Лековити кладенац

НЕМАТЕРИЈАЛНО (ДУХОВНО) НАСЛЕБЕ

13. Слава
14. Традиционална ношња
15. Традиционална храна
16. Главичица Етно Фест

TRASHËGIMIA NDËRTIMORE

1. Kisha Shën Shpëtimi
2. Kisha e Shën Shpërftyrimit
3. Kisha e Trinisë së Shenjtë
4. Kisha e Shën Premtes
5. Lokaliteti arkeologjik parahistorik
6. Shtëpia e Branko Gjokiq
7. Shtëpia e Stanko Trajkoviq
8. Shtëpia e Jellena Shoshiq
9. Shtëpia e Trajko Rajciq
10. Faltorja e vjetër

TRASHËGIMIA NATYRORE

11. Lumi Morava e Binçës
12. Burimi shërues

TRASHËGIMIA JOMATERIALE (SHPIRTËRORE)

13. Festa
14. Veshjet tradicionale
15. Ushqimi tradicional
16. Etno Fest Gllaviçica

BUILT HERITAGE

1. Saint Saviour Church
2. Saint Transfiguration Church
3. Holy Trinity Church
4. Saint Paraskeva Church
5. Prehistoric archaeological site
6. House of Branko Đokić
7. House of Stanko Trajković
8. House of Jelena Šošić
9. House of Trajko Rajčić
10. The old chapel

NATURAL HERITAGE

11. River Binačka Morava
12. The healing spring

INTANGIBLE (SPIRITUAL) HERITAGE

13. The Feast
14. Traditional costumes
15. Traditional food
16. Gllaviçica Etno Fest

Црква Светог Спаса

Остаци средњовековне цркве Св. Спас (Вазнесење) подигнуте у другој половини XIV века на вишеслојном археолошком локалитету "Главичица" законом су заштићени 2014. године и налазе се на листи културне баштине Косова. Остатке цркве окружују анепиграфски надгробници раније некрополе, настајали од XIII до XVII века, рађени од пешчара разноврсних облика са репертоаром мотива симболичког и култног значења. Својом величином и унутрашњом организацијом простора, у времену свог подизања, указује на тип мањих властелинских цркава. У њеном архитектонском склопу препознаје се једнобродна лонгитудинална грађевина, са унутрашњом поделом простора у складу са верским и литургијским потребама средњовековних сакралних грађевина, настајалих до XV века. Габарити остатака цркве дефинисани су археолошким истраживањима током 2012. године, док је током 2015. године због убрзане девастације извршена конзервација и презентација остатака цркве. Остаци цркве су у функцији и на њима се редовно врше верски обреди.

Kisha Shën Shpëtimi

Rrënojat e kishës mesjetare Shën Shpëtimi e ndërtuar në pjesën e dytë të shekullit XIV në lokalitetin arkeologjik shumë shtresor "Gllaviçica" është e mbrojtur me ligj në vitin 2014 dhe gjendet në listën e trashëgimisë kulturore të Kosovës. Mbetjet e kishës rrethohen nga gurët mbivarore me epitafe të nekropolit të mëparshëm, të krijuar mes shekujve XII dhe XVII, të punuara nga guri ranor i formave të ndryshme me repertorin e motiveve me domethënie simbolike dhe të kultit. Me madhësinë e vet dhe organizimin e brendshëm të hapësirave, për kohën kur është ndërtuar, tregon për një kishë të vogël feudale. Me formën e vet arkitektonike mund vërehet një ndërtim longitudinal një anijatësh, me ndarjen e hapësirave të brendshme në përputhje me nevojat fetare dhe liturgjike të ndërtesave fetare mesjetare, të krijuara deri te shekulli XV. Gabaritet e mbetjeve të kishës janë të definuar me anë të hulumtimeve arkeologjike gjatë vitit 2012, ndërsa gjatë vitit 2015 për shkak të dëmtimit të përshpejtuar është kryer konservimi dhe prezantimi i mbetjeve të kishës. Mbetjet e kishës janë në funksion dhe aty mbahen rregullisht ritet fetare.

Saint Saviour Church

The ruins of the medieval church of St. Savior built in the second part of 14th century in the multi-layered archaeological site "Glavičica" are protected by law since 2014 and are on the list of cultural heritage of Kosovo. The remains of the church are surrounded by gravestones with previous necropolis epitaphs, created between XII and XVII century, made of sandstone of various forms with the repertoire of motifs with symbolic and religious significance. With its size and internal organization of the space, for the time it was built, it shows a small feudal church. With its architectural form, it represents a longitudinal one nave building, with the division of interior spaces in accordance with religious and liturgical needs of medieval religious buildings, created in the XV century. The plan of the remains of the church are defined from the archaeological research in 2012, while in 2015 due to accelerated damage, the remains were conserved and presented. The remains of the church are in function and host regular religious rites.

Црква Преображења Господњег

Како је над надвратником врата на јужном зиду на коме се налазио запис о времену подизања цркве уништен, претпоставља се да је црква обновљена највероватније 1861. године на остацима раније. По предању обнова цркве се доводи у везу са Бејаз Ханумом, женом Рашид-бега Џинића која се звала Марија. Село Пасјане било је чифтлук њеног мужа, и она је, уз његову дозволу, обновила порушену цркву. Црква, димензија 14x7 метара, има једноставну правоугаону основу са пространим и живописним ентеријером, док су једноставне фасаде малтерисане белом бојом. Рад на живопису цркве у XIX веку поверен је Консентину Јаковљевићу а рађен је у "ал сецо" техници. Сликао је и иконе за иконостас рађен од дрвета на коме су престоње и иконе Великих празника. Поред ових у цркви је било чувано и неколико старијих икона из XVII и XVIII века. Црква је позната по култу мученице Босилке Рајичић чији је лик приказан на две иконе као и краћи наративни фриз који приказује њено страдање. Њене мошти као и стара шкриња са њеном одећом налазе се и дан данас у цркви.

Kisha e Shën Shpërfytyrimit

Pasi që mbishkrimi për kohën e ndërtimit të kishës mbi qemer të derës është shkatërruar, supozohet se kjo kishë është e rindërtuar në vitin 1861 mbi mbetjet e kishës së mëhershme. Sipas legjendës rindërtimi i kishës lidhet me Bejaz Hanëmin, bashkëshorten e Rashid-beg Gjiniqit, e cila quhej Marija. Fshati Pasjan ka qene çiflig i bashkëshortit të saj dhe ajo me lejen e tij, e rindërtoi kishën e shkatërruar. Kisha me dimensione 14x7 metra, ka një planimetri të thjeshtë drejtkëndëshe me një enterier të gjërë e të pasur me afreska, ndërsa fasadat e thjeshta janë suvatuar me ngjyrë të bardhë. Puna në afreskat e kishës i janë besuar Konstantin Jakovleviqit në shekullin XIX, të punuara me teknikë "al seco". Ai ka pikturuar ikonat për ikonostasin nga druri ku gjendet edhe ikona e Festave të Mëdha. Përveç këtyre në kishë janë ruajtur dhe disa ikona të vjetra nga shekulli XVII dhe XVIII. Kisha është e njohur për kultin e martires Bosiljka Rajiçiq, imazhi i të cilës është shfaqur në dy ikona dhe një friz të lehtë të shkurtër narrativ ku përshkruhen vuajtjet e saj. Reliktet e saja të shenjta si dhe arka e vjetër me rrobat e saj ruhen edhe sot në kishë.

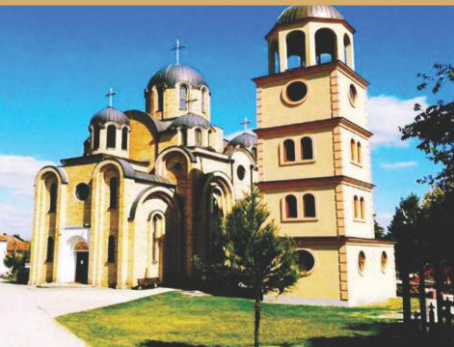
Saint Transfiguration Church

Since the inscription of the time of construction of the church on the vault door is broken, it is assumed that this church was rebuilt in 1861 on the remains of an earlier church. According to the legend, the reconstruction of the church is related to Bejaz Hanem, the wife of Rashid-beg Gjiniq, so called Marija. Pasjan village was a fief of her husband and with his permission she rebuilt the destroyed church. The church, 14x7 meters, has a simple rectangular plan with a spacious interior, rich in frescoes, while the simple facades were rendered in white. Frescoes in the technique "al seco" were painted by Konstantin Jakovlevic in the nineteenth century. He painted the icons for the timber iconostasis where is the icon of the Great Feasts. In addition to these, in the church are also preserved some old icons of XVII and XVIII century. The church is known for the cult of Martyr Bosiljka Rajiçiq, whose image is displayed in two icons and a slight short narrative frieze that describe her suffering. Her holy relics and an old crate with her clothes are stored today in the church.

Црква Свете Тројице

У Партешу није било цркве све до 1990. године, када је постављен камен темељац садашње цркве. Осамдесетих година XX века, формиран је по први пут црквени сеоски одбор за изградњу цркве. С'обзиром да у селу није постојао црквени плац, након прослеђеног захтева одобрено је уступање старог школског плаца Основне школе "Доситеј Обрадовић" у Партешу, након чега се приступило склупљању средстава за изградњу. Градња Цркве трајала је све до 1996. године, када је на Духовни уторак 28. маја обављено освећење Цркве од стране патријарха Павла са свештенством.

Kisha e Trinisë së Shenjtë

Në Partesh nuk ka ekzistuar kisha deri në vitin 1990, kur edhe është vendosur gurë themeli për kishën e tanishme. Në vitet tetëdhjeta të shekullit XX, për herë të parë është formuar këshilli kishtar i fshatit për ndërtimin e kishës. Duke e marrë parasysh që në fshat nuk ka ekzistuar truall për kishë, pas kërkesës së dërguar është lejuar dhënia e truallit të vjetër të shkollës fillore "Dositej Obradoviç" në Partesh, pas së cilës filluan të mbledheshin fonde për ndërtim. Ndërtimi i kishës zgjati deri në vitin 1996, kur edhe të "Martën shpirtërore" më datë 28 Maj kisha është shenjtëruar nga ana e Patriarkut Pavle me priftërinjë.

Holy Trinity Church

No church existed in Parteš/Partesh until 1990, when a cornerstone for the current church was put. In the eighties of the XXth century, for the first time was established the church village council for the construction of the church. Considering that in the village there was no plot for the church, following the request sent, was granted the old land of the school "Dositej Obradoviç" in Parteš/Partesh, and afterwards funds for construction started to be collected. Construction of the church lasted until 1996, when the "spiritual Tuesday" on 28th of May, the church had been consecrated by Patriarch Pavle with priests.

Црква Свете Петке

Црква Св. Петке у Доњој Будриги подигнута је 2007 године на ранијем и садашњем гробљу над остацима раније мање цркве очуване у дужини од 3 метара. Након земљотреса 2001. године црква је знатно оштећена. Црква је у новијем времену почев од 2006. обновљена добровољним прилозима мештана. Садашња црква посвећена такође Св. Петки је мања једнобродна лонгитудинална грађевина са полукружном олтарском апсидом на истоку и улазом на западу. Фасаде рађене савременим материјалом разуђене су лучно завршеним прозорима а полуобличасти свод је покривен оловним лимом. Унутар цркве у простору који дели наос од олтара налази се иконостас од дрвета са престоним иконама и иконама светитеља и Великих празника. Црква није живописана.

Kisha e Shën Premtes

Kisha e Shën Premtes (St. Paraskevi) në Budrigë të poshtme është ndërtuar në vitin 2007 në varreza të vjetra e të tanishme dhe mbi gërmadha të kishës së vogël e cila ishte me gjatësi prej 3 metrash. Pas tërmetit të vitit 2001 është dëmtuar dukshëm. Kjo kishë, kohëve të fundit, saktësisht që nga viti 2006, është restauruar me kontribut vullnetar të fshatarëve. Kisha e tanishme e dedikuar gjithashtu Shën Premtes është një ndërtim longitudinal një anijatësh me altar dhe apsidë gjysëm rrethor në lindje dhe hyrjen në perëndim. Fasadat e punuara me metodat bashkëkohore përfundojnë me dritare harkore ndërsa qemeri gjysmë rrethor është i mbuluar me llamarinë plumbi. Në brendësi të objektit, në hapësirën e cila ndan anijatën nga altari gjendet ikonostasi nga druri me ikona të fronit, ikonat e shenjtorëve dhe ajo e Festave të mëdha. Në kishë nuk gjinden piktura murale.

Saint Paraskeva Church

St. Paraskeva Church in Donja Budriga was built in 2007 in old current cemetery and in the ruins of the small church, which was 3 meters long. After the earthquake of 2001, it was significantly damaged. This church recently, exactly since 2006, has been restored by the voluntary contributions of villagers. The current church, also dedicated to St. Paraskeva is also a longitudinal one nave building with altar and semi-circular apse in the east and west entrance. Modern facades end with circular windows, whereas the half-circular arch is covered by lead sheet. Inside the building, in the area, which separates the main hall from the altar, is the timber iconostasis with three throne icons, icons of the saints and that of great feasts. There are no murals in the church.

Праисторијско археолошко налазиште

Локалитет "Главичица" је вишеслојни археолошки локалитет са остацима култура наслојаваним још од преисторије почев од неолитског насеља Старчевачке културе (5000 година п.н.е) преко насеобинског станишта из бронзаног доба које смењује средњовековна некропола из XIII – XIV до XVII века а потом и црква Св. Спаса (Вазнесења Господњег) изграђена у XIV веку.

Данас су на локалитету видљиви остаци цркве Св. Спаса са некрополом из XIII до XVII века. Остаци цркве Св. Спаса дефинисани су археолошким истраживањима 2012. а конзервација и презентација њених остатака проведена је 2015. године. Остаци цркве су у функцији и на њима се редовно врше верске радње.

Овај локалитет је законом заштићен 2014. године и налази се на листи културне баштине Косова под бројем 003699. Археолошко – истраживачки радови на простору прве изохипсе на падинама локалитета "Главичица" на праисторијским стаништима, започети 2012. још увек трају. Проводе их стручњаци Археолошког института Косова.

У 2016. изграђен је центар за посетиоце (Visitatorium) као мулти-функционалан објекат који у себи обједињује културно-едукативне и верске потребе на локалитету.

Lokaliteti arkeologjik parahistorik

Lokaliteti "Gllaviçica" është lokalitet shumëstresor me mbetje të kulturës së vendbanimit nga parahistoria duke filluar nga vendbanimi Neolit i kulturës së Starçevës (5000 vjet p.e.s.) përmes vendbanimit nga koha e bronzit, të cilin e zëvendëson nekropoli mesjetar i shekullit XIII – XIV deri më XVII dhe kishës Shën Shpëtimi të ndërtuar në shekullin e XIV.

Sot, në lokalitet janë të dukshme mbetjet e kishës kishës Shën Shpëtimi dhe nekropoli nga shekujt XIII-XVII. Mbetjet e kishës Shën Shpëtimi janë të definuar me anë të gërmimeve arkeologjike të vitit 2012 ndërsa, konservimi dhe prezantimi i mbetjeve janë kryer në vitin 2015. Mbetjet e kishës janë në funksion ku rregullisht kryhen ritet fetare.

Ky lokalitet është i mbrojtur me ligj nga viti 2014 dhe është në listën e trashëgimisë kulturore të Kosovës me numër unik 003699. Punët arkeologjike hulumtuese në hapësirën e izohipsës së parë të kodrës së lokalitetit të "Gllaviçicës" të habitateve parahistorike, të filluar në vitin 2012 janë ende në vazhdim e sipër. Ato udhëhiqen nga ekspertët e Institutit Arkeologjik të Kosovës. Në vitin 2016 është ndërtuar qendra për vizitorë (*Visitorium*) si objekt multi-funksional i cili në vete përmban funksione kulturo-educative dhe fetare të lokalitetit.

Prehistoric archaeological site

"Glavičica" is a multilayered site with cultural remains of the prehistoric settlement starting from the Neolithic settlement of Starčevo culture (5000 BC) through the settlement from the Bronze Age, replaced by the medieval necropolis from XIII – XIV to XVII century and St. Savior church built in XIV century.

Today in the site are visible the remains of St. Savior church and necropolis from XIII-XVII centuries. The remains of St. Savior church are defined by the archaeological excavations of 2012 whereas the remains were conserved and presented in 2015. The remains of the church are in function and religious rituals are performed regularly there.

This site is protected by law since 2014 and is on the list of cultural heritage of Kosovo with unique number 003699. Archaeological research in the area of the first isohypses of the hill of "Glavičica" site of prehistoric habitats, starting in 2012 are still ongoing. They are led by experts of the Archaeological Institute of Kosovo. In 2016 was built the visitors center (*Visitorium*) as a multi-functional building, which contains educational-cultural and religious functions of the site.

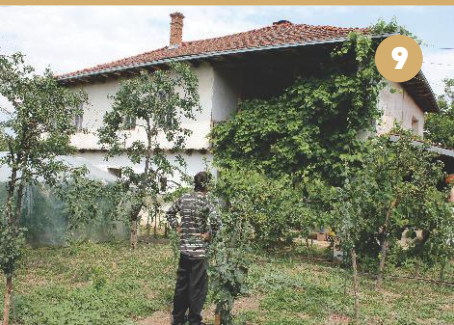

Традиционалне куће

Осим сакралне архитектуре општина Партеш има и сачуване примере архитектуре традиционалних кућа. Традиционалне куће су најчешће грађене од камена, цигле и ћерпича. Неке од њих су заштићене законом о културној баштини а неке су само инвентаризоване. Све куће као основну функцију имају становање, где је приземље било предвидјено за домаће животиње, до су се остали спратови користили за становање. На приземљу са две просторије били су смештени стока и њихова храна. Горњи спрат је обично био намењен за гостинске и спаваће собе као и за отворени чардак. Треба навести да је већина чардака, степениште као и ентеријер био украшен декоративним елементима од дрвета. Кров је четвороводан, без олука. Прозори и врата традиционално су радјени од хростовине.

Већина традиционалних кућа у општини Партеш има велики потенцијал за развој руралног туризма иако су оне данас у незавидном стању и имају потребу за што бржим инвестицијама.

Shtëpitë tradicionale

Përpos arkitekturës fetare Komuna e Parteshit ka të ruajtura edhe shembuj të arkitekturës së banimit tradicional. Shtëpitë tradicionale kryesisht janë të ndërtuar me gurë, tulla dhe qerpiç. Disa prej tyre janë të mbrojtura me ligjin e trashëgimisë kulturore përdherisa të tjerat janë vetëm të inventarizuar. Të gjitha shtëpitë funksionin kryesor kanë banimin, ku kati përdhesë ka shërbyer për bagëti dhe katet e mësipërme kanë shërbyer për banim. Në përdhesë zakonisht gjenden dy kthina ku strehohen bagëtitë dhe ushqimi i tyre. Katet e mësipërme në shumicën e rasteve i kanë dhomat e fjetjes, ato të pritjes dhe çardakun e hapur. Vlen të theksohet se shumica e shtëpive pjesën e çardakut e kanë të përpunuar me elemente dekorative druri, përfshirë edhe dekorimet në enterier dhe shkallët. Kulmi është katër ujqor dhe pa ulluqe. Dyert dhe dritaret tradicionalisht janë punuar nga druri i bungut. Shumica e shtëpive tradicionale në Komunën e Parteshit kanë potencial të madh për kontribut në zhvillim të turizmit rural edhe pse sot gjendja fizike e tyre është mjaft e keqe dhe ka nevojë për investime të shpejta.

Traditional houses

Besides the religious architecture, the Municipality of Parteš/Partesh has also preserved examples of traditional residential architecture. Traditional houses are mostly built of stone, bricks and adobe. Some of them are protected by the law of cultural heritage while the others are only inventoried. Main functions of the houses are residential, where the ground floor served for cattle and the floors above served for residential purposes. In the ground floor there are two rooms, which usually housed livestock and their food. The above floors in most cases have the bedrooms, living rooms and open porch. It is worth mentioning that most of the houses, the gallery is decorated with wooden elements, including the interior decorations and stairs. The roof is sloped and without guttering. Doors and windows are traditionally made from oak wood.

Most of the traditional houses in the Municipality of Parteš/Partesh have great potential to contribute to the development of rural tourism, although today their physical condition is very poor and needs immediate investment.

Стара капела

Стара капела налази се у централном делу Партеша на старом сеоском гробљу. Стара капела је део духовне баштине општине Партеш па је самим тим јако значајна за овдашње становнике. Село Партеш са 17 кућа се по први пут помиње у првом Турском Катастарском попису из 1455 године. По предању село Партеш је основано на месту где је данас стара капела. Сматра се да је прва породица која се овде доселила, породица Кулић, на овом месту покопала своје дете (тада иза своје куће) како би могли посећивати гроб. На том месту су стављена три камена која су донета из неке старе цркве и то место је временом постало капела где су мештани палили свеће и покопавали своје ближње. Иако се касније изградила нова богомоља, црква Три Јерарха Господњих у Партешу као и нова капела на улазу у старо гробље, за мештани Партеша ово место има јако велики духовни значај. Церемонија палења свећа, окупљања око капеле и молитва наставља да буде део старе капеле иако не у обиму који је то раније био. У 2015. године извршена је конзервација камења и изградња кровне конструкције.

Faltorja e vjetër

Faltorja e vjetër është e vendosur në pjesën qendrore të Parteshit, në varrezat e vjetra të fshatit. Fshati Partesh me 17 shtëpi të saj për herë të parë përmendet në Regjistrin kadastral turk të viti 1455. Sipas gojëdhënave, fshati Partesh është themeluar në vendin ku gjendet sot faltorja e vjetër. Besohet se familja e parë që u vendos këtu, familja Kulliq, në këtë vend e ka varrosur fëmijën e tyre (në atë kohë prapa shtëpisë së tyre) për të vizituar më lehtë varrin. Në këtë vend janë vendosur tre gurë që janë marrë nga një kishë e vjetër, dhe ky vend me kalimin e kohës u bë një faltore ku banorët kanë ndezur qirinj dhe kanë varrosur të dashurit të tyre. Edhe pse më vonë është ndërtuar një vend i ri i adhurimit, Kisha e Tre Hierarkive të Zotit në Partesh dhe faltorja e re në hyrje të varrezave të vjetra, për banorët e Parteshit, faltorja e vjetër mbetet vend me rëndësi shumë të madhe shpirtërore. Ceremonia e ndezjes së qirinjve, mbledhjes rreth faltores dhe lutjes vazhdon të jetë pjesë e faltores së vjetër edhe pse jo në atë masë që ishte më parë. Në vitin 2015 është kryer konservimi i gurëve dhe ndërtimi i konstruksionit të kulmit.

The old chapel

The old chapel is located in the central part of Parteš/Partesh at the old cemetery of the village. The village of Parteš/Partesh with 17 houses, is mentioned for the first time in 1455 in the Turkish cadastral registration. According to legends, the village of Parteš/Partesh was settled in the place where today is the old chapel. It is believed that the first family that moved here, the Kulić family, buried their child in this place (at that time behind their house) to visit the tomb easier. In this place were placed three stones taken from an old church, and over time this place became a chapel where locals lit candles and buried their loved ones. Although later, a new place of worship was built, the Church of Three Hierarchies of God in Parteš/Partesh and the new chapel at the entrance of the old cemetery, the old chappel remains highly and significant spiritual place for the residents of Parteš/Partesh. The ceremony of candle lighting, gathering around the chapel and praying continues to be part of the old chapel, although not to the extent that it was before. In 2015 the conservation of the stones and construction of the roof structure was finished.

Река Биначка Морава

Биначка Морава извире у Карадачкој планини на југу Витине (село Бинча) и на територији Македоније на северу Скопља. Два тока формирају Велики поток, који после проласка границе чини Биначку Мораву. Просечни месечни проток Биначке Мораве изразито се повећава током Фебруара. Опште карактеристике грана Биначке Мораве је велики интензитет ерозије и процеса акумулације у области Гњилана. Ова река обично тече у правцу југозапад и североисток, од македонске границе у Бујановац, где се након 49 км састаје са Прешевском Моравом и тако ствара Јужну Мораву.

У прошлости се у општини Партеш Морава користила за потапање конопље, које су људи садили у својим њивама. Конопље би стајале неко време у води, како би касније било спремно за употребу, односно прављење платна, хартије итд. Данас се ова река углавном користи за наводњавање и риболов.

Lumi Morava e Binçës

Morava e Binçës buron në Malet e Karadakut në jug të Vitisë (fshati Binçë) dhe në territorin e Maqedonisë në veri të Shkupit. Dy rrjedha formojnë Përroin e Madh, i cili kur të kalon kufirin njihet si Morava e Binçës. Prurja mesatare mujore në Moravën e Binçës në mënyrë të theksuar fillon të rritet në muajin shkurt. Veçori e përgjithshme e degëve të Moravës së Binçës është intensiteti i madh i erozionit dhe procesit të akumulimit në pjesën e poshtme të fushës së Gjilanit. Ky lum rrjedh në përgjithësi në drejtime jugperëndim dhe verilindje, nga kufiri maqedonas në Bujanoc, ku pas 49 km takon Moravën e Preshevës për të krijuar Moravën Jugore.

Në Komunën e Parteshit, në të kaluarën lumi Morava është përdorur për fundosjen e kërpit, të cilit banorët e kësaj ane i kanë mbjellur në arat e tyre. Kërpi do të qëndronte për një kohë të caktuar në ujë, në mënyrë që më vonë të jetë e gatshme për përdorim, përkatësisht të shndërrohet në pëlhurë, letër etj. Sot, ky lum përdoret kryesisht për ujitje si dhe për peshkim.

River Binačka Morava

Binačka Morava originates in the Karadak Mountains in the south of Viti (village Binča) and in the Macedonian territory in the north of Skopje. Two streams form the Grand Stream, which when crosses the border, is known as Binačka Morava. The average monthly flow of Binačka Morava significantly begins to increase in February. A general features of the Binačka Morava streams is the great intensity of erosion and accumulation process in the lower part of Gjilan/Gnjilane area. This river flows generally in southwest and northeast directions, from the Macedonian border to Bujanovac, where, after 49 km, meets Preševska Moravica, to create South Morava.

In the municipality of Parteš/Partesh, in the past, the river Morava was used for the sinking of hemp, which the residents of this area has planted in their fields. Hemp would stay for a certain time in the water, so that it can later be ready for use, ie transformed into fabric, paper etc. Today the river is used mainly for irrigation and fishing.

Лековити кладенац

Лековити кладенац налази се на брду Грбавац у храстојој шуми и земљаном путу Пасјане-Угљаре североисточно од Цркве Светог Преображења Господњег у Пасјану. Део је природне и духовне баштине општине Партеш па је самим тим јако значајан за овдашње становнике. Становништво сматра се да је извор слатке воде која извире испод стабла хрasta лековит, па се зато и сам локалитет сматра светим местом. То веровање потиче још од давнина јер се дрво Хрast иначе сматрало светим код старих словена. У српској заједници је добрим делом сачувано и након примања хришћанства. То веровање потиче од чињенице јер је дрво Хрast симбол одпорности и чврстоће а у току отоманске владавине Срби су се зарад молитве, у недостатку цркава, окућали испод освећених храстова. Такође зборови и важне одлуке су се одржавали испод Хрastове крошње јер се сматра да шири позитивну енергију и даје моћ као и духовно и материјално богатство. Из свега овога следи зашто је ово место јако битно за овдашње становништво и зашто се од давнина посећује. У 2015. години завршен је третман околине извора и изграђен је нови пут до локалитета дрвеним степеницама.

Burimi shërues

Burimi shërues gjendet në kodrën Gërbavac në pyllin me lisa të bungut, në rrugën e paasfaltuar Pasjan-Uglar, në verilindje të Kishës së Shën Shpërfytyrimit në Pasjan. Është pjesë e trashëgimisë natyrore dhe shpirtërore të Komunës së Parteshit dhe për këtë arsye paraqet rëndësi të veçantë për komunitetin vendas. Banorët konsiderojnë se ky burim i ujit të freskët që rrjedh nga trungu i lisit të bungut është shërues, kështu që i tërë ky lokalitet konsiderohet si vend i shenjtë. Ky besim daton që nga kohët e lashta, sepse lisin e bungut sllavët e lashtë e kanë konsideruar si të shenjtë. Tek komuniteti Serb ky besim është ruajtur në masë të madhe edhe pas pranimit të krishterimit. Ky besim rrjedh nga fakti se ajo simbolizon rezistencën dhe forcën ndërsa, gjatë Perandorisë Otomane, serbët për lutje, dhe në mungesë të kishës, janë mbledhur nën lisat e shenjtëruar. Gjithashtu, mbledhjet dhe takime ku janë marrë vendime të rëndësishme janë mbajtur nën kurorën e lisit, sepse ishte konsideruar që përhap energji pozitive dhe transmeton fuqi dhe pasuri shpirtërore e materiale. Nga e gjithë kjo kuptohet pse ky vend është shumë i rëndësishëm për banorët lokal dhe pse vizitohet që nga kohët e lashta. Në vitin 2015 është trajtuar hapësira përreth burimit dhe është ndërtuar shtegu i ri me shkallë druri për në lokalitet.

The healing spring

The healing spring is located in the in the Gërbavac hill in the oak forest, in the unpaved road Pasjan-Uglar in the northeast of the St. Transfiguration Church of Pasjan. It is part of the natural and intangible heritage of the municipality of Partesh/Partesh and for this reason it is very significant for local community. Residents believe that this spring of fresh water that flows from the oak trunk is healing, so the whole site is considered as a holy place. This belief dates back to ancient times, because the ancient Slavs considered the oak tree as sacred. At the Serb community, this belief has been greatly preserved after accepting Christianity. This belief results from the fact that it symbolizes resistance and force, while during the Ottoman rule for the sake of prayer, and in the absence of the church, Serbs were gathered under holy trees. Also, assemblies and meetings where important decisions were taken, were held under the crown of the oak because it was considered to radiate positive energy and transmit power and spiritual and material wealth. From all this, is understood the reason why this place is very important for local residents and why it has been visited since ancient times. In 2015 the treatment of the surrounding area of the spring and a new wooden staircase path for the site was built.

Слава

Слава је српски православни обичај слављења породичног свеца. Овај обред битна је одлика српског националног идентитета и има своје порекло од средњовековне Србије и Светог Саве, првог архиепископа Срба. Ова традиција, у новембру 2014. године је уписан у UNESCO-ву светску листу нематеријалног (духовног) културног наслеђа.

Житељи Пасјана, Будриге и Партеша су поносни на своју прошлост, поштују традицију и труде се да сачувају све што су наследили од својих предака. Слава окупља целу породицу у оквиру које се припрема гозба, где су обавезни кандило са тајјаном и славска свећа укључујући и традиционална јела: славски колач, жито и вино. Славу синови наслеђују од главе породице, оца. Неке куће имају две славе годишње, летњу и зимску а неке по једну, у зависности од светитеља кога славе. Свака породица има своју крсну славу, тј. има своје крсно име или светитеља свога заштитника, тада се мештани међусобно посећују. За славу се углавном не позива, већ свако иде по својој вољи код својих најближих рођака и пријатеља. Поред породичне славе, постоје и црквене славе или сабори. У сва три села постоје сеоске славе, то су посебни дани, јер их слави цело село. Мештани села Пасјана славе Преображење Господње 19. августа. У Доњој Будризи се слави Света Параскева или Трнова Петка, 8. августа као и друга слава – Митровдан, 8. новембра по оснивачу села. У Партешу се као сеоска слава обележава празник Свете Тројице, тј. силазак Светог духа на апостоле, 50 дана након Васкрса.

Festa

Festa është traditë krishtere ortodokse serbe e festimit të shenjtorit të familjes. Ky rit është një tipar i rëndësishëm i identitetit kombëtar serb dhe ka prejardhjen nga Serbia mesjetare dhe Shën Sava, kryepeshkopi i parë i serbëve. Kjo traditë, në nëntor të vitit 2014, ka hyrë në listën botërore të trashëgimisë jomateriale (shpirtërore) kulturore të UNESCO-s.

Banorët e Pasjanit, Budrigës dhe Parteshit janë krenarë për kaluarën e tyre, respektojnë traditën dhe përpiqen të mbajnë çdo gjë që kanë trashëguar nga paraardhësit e tyre. Festa mbledh tërë familjen ku përgaditët gostia, ku janë të obliguara llamba me tamjan dhe qirinjtë të festës duke mos harruar dhe ushqimin tradicional sikurse: torta e festës, hashurja dhe vera.

Festën djemtë e familjes e trashëgojnë nga kreu i familjes, nga i ati. Disa shtëpi shënojnë dy festa gjatë vitit, atë të verës dhe të dimrit ndërsa disa shtëpi nga një, varësisht nga i Shenjti i Festës. Çdo familje ka Festën e vet të Kryqit ose emrin e kryqit ose të Shenjtin mbrojtës, ku me këtë rast shkëmbehen vizita mes banorëve. Në Festë nuk bëhet ftesë e veçantë, vetëm se çdokush viziton të afërmit dhe miqtë të vet sipas dëshirës. Përveç Festës familjare, ekzistojnë edhe Festat Kishtare. Në të tri fshatërat shënohen Festat e fshatit dhe ato janë ditë të veçanta pasi që festohet në gjithë fshatin. Banoret e fshatit Pasjan festojnë Festën e Shpërfytyrimit të Shenjtët më 19 Gusht. Në Budrigë të poshtme festohet Shën Premtja (Paraskeva) më 8 Gusht si dhe Festa e dytë më 8 Nëntor - MitrovDani kushtuar themeluesit të fshatit. Në Partesh si Festë e fshatit shënohet Festa e Shën Trinisë përkatësisht zbritja e Shpirtit të Shenjtë mbi Apostujt dhe festohet 50 ditë pas Pashkëve.

The Feast

The Feast is a Serbian Orthodox and Christian tradition of celebrating the saint of the family. This rite is an important feature of the Serbian national identity, inherited from the medieval Serbia and St. Sava, the first Serbian archbishop. This tradition, in November 2014, has entered the world intangible (spiritual) cultural heritage list of UNESCO.

Residents of Pasjan, Budriga and Parteš/Partesh are proud of their past, respect their tradition and try to keep everything they have inherited from their ancestors. Thus, families by celebrating pass the cultural heritage from generation to generation and the awareness for the origin is preserved. The Feast gathers the whole family which celebrate the feast, where lamps with tamjan and feast candles are obliged, not forgetting the traditional food, such as celebration cake, hashure (wheat and sugar liquid dessert) and wine.

Boys inherit the feast from the pillar of their families-their father. Some houses have two feasts during the year, in the summer and winter, while some only one during the year, depending on saint of the feast. Every family has its own Feast of the Cross or the name of the cross or the Protective Saint, where community visit each other. People are not invited to the feast but everyone visits their relatives and friends. Besides the family feasts there are also Church Feasts. In three villages are marked the village feasts in special days because they are celebrated in the entire village. The residents of Pasjan village celebrate the Feast of the Saint Transfiguration on the 19th of August. In the Lower Budriga is celebrated the St. Paraskeva or St Petka on the 8th of August and the second feast- MitrovDan dedicated to the founders of the village on the 8th of November. In Parteš/Partesh, as a village feast is marked the Feast of the Holy Trinity, respectively the descent of the Holy Spirit upon the Apostles and is celebrated 50 days after the Easter.

Традиционална ношња

Српска народна ношња на подручју општине Партеш има своју вишевековну традицију и представља значајно културно благо у етничкој прошлости Срба. Такође представља одраз економског стања и историјских прилика ове средине. Карактеристично је да старије жене и сада свакодневно носе ношњу (футу и бошче), саме је ткају, плету и везу. Ова се ношња разликује по квалитету израде од свих околних српских села. Народна ношња у себи садржи разне орнаменте плетеног, тканог и везеног облика украшавања. Ношња се ради ручно од вуненог сукна или ланеног (конопљаног) платна. Женска и мушка народна ношња сада се среће на свадбама и у раду фолклорних група. Још увек је обичај да када се праве свадбе, свекрва и ближа родбина облаче посебно спремљену ношњу за тај дан. Најспецифичнији део женске ношње који се користи само у наша три села је ткани појас и реп (задња прегача), а што се тиче мушке ношње ђустек. Осим тога народна ношња се разликује према добу живота, брачном стању, друштвеном и економском положају и представља вид примењене народне уметности.

Veshjet tradicionale

Veshja tradicionale serbe në komunën e Parteshit ka një traditë shumëshekullore dhe paraqet një thesar të rëndësishëm kulturor për të kaluarën e Serbëve etnikë. Ajo poashtu paraqet reflektimin e situatës ekonomike dhe rrethanave historike të zonës. Është karakteristike se gratë e moshës së shtyer edhe sot veshin veshje tradicionale (futa dhe boshqa) të cilat i thurin, endin dhe i punojnë vetë. Këto veshje veçohen nga fshatrat tjera serbe për nga kualiteti i punimit. Veshja popullore përmban në vete ornamente të ndryshme të zbukurimit me thurje. Veshjet punohen me dorë nga pëlhura e leshit ose e liri. Veshja tradicionale e meshkujve dhe femrave sot ende gjen përdorim në dasma dhe grupe folklorike. Ende është praktikë që sipas traditës, në dasma, vjehrra dhe familja e ngushtë vishen me veshje tradicionale të përgatitura enkas për atë ditë. Pjesa më specifike e veshjes së femrave në tre fshatrat e Komunës së Parteshit është rripi dhe bishti (mbulesa e pasme), ndërsa për veshjen e meshkujve qosteku. Veshja tradicionale dallohet edhe për nga mosha, gjendja martesore, pozita shoqërore dhe ekonomike dhe paraqet një formë e artit popullor të aplikuar.

Traditional costumes

Serbian traditional costumes in the municipality of Parteš/Partesh have a centuries-long tradition and represent an important cultural treasure of the past of ethnic Serbs. They also represent a reflection of the economic situation and the conditions of the historical area. A characteristic of the municipality of Parteš/Partesh is that older women wear traditional clothing even today (*futa and bošča*) which are woven and made by them. These costumes are distinguished from other Serbian villages because of the quality of work. Traditional clothing has different woven decorating ornaments. Costumes are made by hand from wool or linen fabric. The men and women costumes are today worn in weddings and cultural and artistic associations events. Even today, according to the tradition, in weddings, the mother in law and close family should wear traditional costumes specially made for that day. The specific part of the women's costumes in three villages of the municipality of Parteš/Partesh is the belt and tail (rear apron), while for men's costumes is traditional fob. Besides that, costumes are distinguished according to age, marital status, social and economic position and they represent a popular form of applied art.

Традиционална храна

Спремање хране је саставни део српске традиције и културе. Најважнији део кухиње је хлеб и погача са квасцем од пшеничног брашна као понекад и од кукурузног брашна. За славе и друге најзначајније празнике се спрема славски колач, округлог облика украшен различитим шарама – украсима, најчешће у облику крста тј. симбола православне вере. Храна се код Срба углавном спрема у духу православне вере, па се за посне дане спрема посна храна а осталих дана масна храна. Пост се не односи на малу децу, болесне, старце и доиље. Најчешћа старинска посна јела су пасуљ, посни ђувеч, сарма, мацаница (туцаница од паприке и лука), подварак, паприкаш, пита зељаница, пита са купусом или тиквама, риба, чорбе од кромпира или од другог поврћа и зеља. За спремање масне хране постоје много више могућности због учешћа меса, јаја, млека и млечних производа у различитим облицима, и самим тим јеловник је богатији. Од тестенина се на старински начин припремају: бареница, пита, тигањнице, тарана, качамак, кифле, крофне и остало. Припрема торти и различитих колача је такође део традиције

Ushqimi tradicional

Përgatitja e ushqimit është pjesë përbërëse e traditës dhe kulturës serbe. Pjesa më e rëndësishme e kuzhinës është buka dhe pogaçja me maja e përgatitur nga mielli i grurit dhe rrallë herë edhe nga mielli i misrit. Për Festa fetare dhe festa tjera të rëndësishme përgatitet Torta e festave në formë rrethore e stolitur në mënyra të ndryshme por më së shpeshti me formë të kryqit - simbolit të besimit ortodoks. Ushqimi tek komuniteti serb kryesisht përgatitet në frymë të besimit ortodoks, ku për ditët e majshme (të agjërimit) përgatitet ushqim i thjeshtë ndërsa për ditët tjera ushqim me yndyrë. Ditët e majshme nuk aplikohen tek fëmijët, të sëmurët, të moshuarit dhe gratë gjdhënëse. Ushqimet me të shpeshta të majshme janë: grosha, gjyveçi me perime, sarme, macanica (përzierje e specit dhe qepës), gjella me lakra, gjella me patate, pite me seklla, pite me lakra ose kungullesha, peshku, supa të ndryshme nga patatet ose perime të ndryshme dhe seklla. Për përgatitje të ushqimit me yndyrë ekzistojnë mundësi më të mëdha për shkak të prezencës së mishit, vezëve, qumështit dhe bulmetit në forma të ndryshme ku edhe menya është më e pasur. Nga brumërat në mënyrë tradicionale përgatiten: krelanë me duqa, pitja, petlla, tarhana, kaçamaku, kiflet, krofnet dhe të tjera. Përgatitja e tortave dhe ëmbëlsirave të ndryshme është gjithashtu pjesë e traditës.

Traditional food

Food making is an integral part of Serbian tradition and culture. The most important part of the kitchen is bread and pastry, made by wheat flour and rarely from corn flour. For religious feasts and other important celebrations, is made the feast cake in the shape of circle decorated in different ways but most commonly in the shape of cross - the symbol of the Orthodox faith. At the Serb community, the food is mostly made in the spirit of the Orthodox faith, where for fasting days are cooked simple foods while on other days greasy food. Fasting days do not apply to children, the sick, the elderly and breast feeding women. Most frequent fasting foods are: beans, vegetables dish, *sarma* (stuffed dish), *macanica* (mixture of pepper and onion), cabbage dish, potato dish, spinach pie, cabbage or courgette pie, fish, various potatoes, vegetables or spinach soups. For greasy foods, there are a lot of varieties due to the presence of meat, eggs, milk and dairy products in various forms where the menu is richer. From pastry made in the traditional way are: *krelana*, pie, doughnuts, *tarhana*, croissants and others. The making of various cakes and sweets is also part of the tradition.

Главичица Етно Фест

Традиционални фестивал "Главичица Етно Фест" први пут је одржан 2015. године у циљу оживљавања традиције духовне и културне баштине овог краја и то на једном од најважнијих локација на археолошком локалитету Главичица и средњовековну цркву Светог Спаса.

Овај пројекат је имплементиран од стране цивилног друштва уз подршку општине Партеш и разних донатора. У склопу овог пројекта одржавају се различите активности као што су: ликовна колонија, изложба слика и фотографија, изложба старих предмета, књижевно вече, промоција традиционалних игара и јела, итд.

"Главичица Етно Фест 2016" промовише културну баштину општине Партеш као средство за развој заједнице. Ове године, овај шестомесечни пројекат је допринео:

- Повећању знања омладине општине Партеш о разноврсности културног наслеђа Косова;
- Стварању услова за оснаживање жена представница општине Партеш и њиховог самозапошљавања у области културног туризма;
- Промоцији општинског брэнда и културног туризма Партеша кроз традиционалну манифестацију "Главичица Етно Фест".

Ове године, током фестивала је инаугурисан и центар за посетиоце (Visitorium) на археолошком налазишту Главичица код средњовековне цркве Свети Спас.

Etno Fest Gllaviçica

Festivali tradicional "Etno Fest Gllaviçica" për herë të parë u mbajt në vitin 2015 me qëllim të ringjalljes së traditës dhe trashëgimisë shpirtërore e kulturore të këtij rajoni dhe atë në një nga lokalitetet më të rëndësishme të kësaj komune: në lokalitetin arkeologjik të Gllaviçës dhe kishën mesjetare të Shën Shpëtimit.

Ky projekt zbatohet nga shoqëria civile dhe përkrahet nga Komuna e Parteshit dhe donatorë të ndryshëm. Në kuadër të këtij projekti mbahen një sërë aktivitetesh, sikurse: kolonia e artit, ekspozita e pikturave dhe e fotografive, ekspozitë e artefakteve të vjetra, mbrëmje letrare, promovim i valleve dhe ushqimit tradicional, etj. "Etno Fest Glaviçica 2016" promovon trashëgiminë kulturore të Komunës së Parteshit si mjet zhvillimi në komunitet. Këtë vit, ky projekt gjashtë mujor ka kontribuar në:

- Ngritjen e njohurive të të rinjve të Komunës së Parteshit për diversitetin e trashëgimisë kulturore të Kosovës;

- Krijimin e kushteve për fuqizimin e grave përfaqësuese të Komunës së Parteshit-Pasjanit dhe vetë-punësimit të tyre në fushën e turizmit kulturor;

- Promovimin e brendit komunal dhe turizmit kulturor të Parteshit përmes ngjarjes tradicionale "Etno Fest Glaviçica".

Këtë vit, gjatë festivalit është inauguruar qendra e vizitorëve (Visitorium) në lokalitetin arkeologjik të Gllaviçës dhe kishën mesjetare të Shën Shpëtimit.

Glaviçica Etno Fest

Traditional festival "Glaviçica Etno Fest" for the first time was organised in 2015 aiming to revive the tradition, spiritual and cultural heritage of this region in the most prominent site of this municipality: archeological site of Glaviçica and medieval church of St. Saviour.

This project is implemented by civil society and supported by the municipality of Parteš/Partesh and various donors. As a part of this project, series of activities were held, such as: art colony, exhibition of paintings and photographs, exhibition of old artefacts, literacy evening, promotion of traditional dances and food, etc.

"Glaviçica Etno Fest 2016" promotes cultural heritage of the Municipality of Parteš/Partesh as a development tool in the community. This year, this six month project have contributed in:

- Increasing the knowledge of youth of the Municipality of Parteš/Partesh for the diversity of cultural heritage of Kosovo;

- Creating conditions for empowering women representatives of the Municipality of Parteš/Partesh and their self-employment in the field of cultural tourism;

- Promotion of the municipal brand and cultural tourism of Parteš/Partesh through traditional event "Glaviçica Etno Fest".

This year, during the festival will host the inauguration of the visitors' center (Visitorium) at the archaeological site of Glaviçica and medieval church of St. Saviour.

Ова публикација је део пројекта "Главичица Етно Фест 2016" имплементиран од стране Косовске фондације културно наслеђе без граница (CHwB Kosovo) и финансиран је од Фонда за развој заједнице (CDF) у оквиру пројекта USAID-а: Унапредимо Косово заједно-локално решење (AKT-LS).

Ставови изражени у овој публикацији су ставови аутора и не изражавају нужно ставове Агенције Сједињених Држава за међународни развој (USAID) или Владе Сједињених Држава.

Представљене информације у овој брошури су на нашем најбољем знању, истинити и тачни у време објављивања. Сврха брошуре је само информација јавности о културном наслеђу на територији општине Партеш.

Ky publikim është pjesë e projektit "Etno Fest Gllavičica 2016" zbatuar nga Fondacioni Kosovar Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB Kosovo) dhe është financuar nga Fondi për Zhvillimin e Komunitetit (CDF) në kuadër të projektit të USAID: Avancojmë Kosovën së Bashku - Zgjidhje Vendore (AKT - LS).

Pikëpamjet e shprehura në këtë publikim janë të autorëve dhe nuk përfaqësojnë domosdoshmërisht pikëpamjet e Agjencisë së Shteteve të Bashkuara për Zhvillim Ndërkombëtar (USAID) ose të Qeverisë së Shteteve të Bashkuara.

Informacioni i paraqitur në këtë broshurë është bazuar në njohuritë tona më të mira, i vërtetë dhe i saktë në kohën e publikimit. Qëllimi i vetëm i broshurës është informimi i publikut për trashëgiminë kulturore në territorin e komunës së Parteshit.

ТИМ ПРОЈЕКТА ЕКИП И ПРОЈЕКТИТ PROJECT TEAM

This publication is part of the project "Glavičica Etno Fest 2016" implemented by Kosovar Foundation Cultural Heritage without borders (CHwB Kosovo) funded by the Community Development Fund (CDF) under the USAID project: Advancing Kosovo Together – Local Solutions (AKT – LS).

The views expressed in this publication are those of the authors and do not necessarily represent the views of the US Agency for International Development (USAID) or the Government of the United States.

The presented information in this brochure is to the best of our knowledge, true and accurate at the time of publication. The purpose of the brochure is solely to inform the audience on Cultural Heritage in the territory of Parteš/Partesh municipality.

Менаџери пројекта / Menaxher të projektit / Project managers
[Merita Quranolli-Zekolli](#), [Zoran Djokić](#)

Асистенти пројектата / Asistentë të projektit / Project assistants
[Erinë Mulolli](#), [Dragana Petrović](#)

Саветник пројекта / Këshilltar i projektit / Project advisor
[Enes Toska](#)

Текст на српском / Tekstet në serbisht / Texts in Serbian
[Svetlana Hadžić](#), [Merita Quranolli-Zekolli](#), [Dragana Petrović](#)

Превод на албански / Përkthimi në shqip / Translation to Albanian
[Merita Quranolli-Zekolli](#), [Kaltrina Thaçi](#), [Enes Toska](#)

Превод на енглески / Përkthimi në anglisht / Translation to English
[Kaltrina Thaçi](#)

Фотографије / Fotografitë / Images
[CHwB Kosovo](#);
kosovopartes.orgfree.com
(faqe / strana / page 9);
wikipedia.org
(faqe / strana / page 23, 27);
www.spc.rs
(faqe / strana / page 23)

Дизајн / Dizajni / Design
[Enes Toska](#), [Sokol Belegu](#)

Издавач / Botues / Publisher
[CHwB Kosovo](#)

Тираж / Tirazhi / Circulation
1000

Август / Gusht / August 2016
www.chwb.org/kosovo
kk.rks-gov.net/partesh

Финансиран и имплементиран од:
Financuar dhe zbatuar nga:
Funded and imlemented by:

USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

**CH
WB**
Cultural
Heritage without Borders
KOSOVO

У партнерству са:
Në partneritet me:
In partnership with:

